

УДК 37.041:005.336.2:378.147]:[37.011.3-051:78]

DOI: [10.35619/iiu.v1i22.687](https://doi.org/10.35619/iiu.v1i22.687)**Ірина МИГОВИЧ**

доктор педагогічних наук, професор,
директор інституту міжнародної освіти
Державного закладу «Луганський національний університет
імені Тараса Шевченка»,
м. Полтава, Україна
ORCID: 0000-0003-0060-5387,
e-mail: irina.migovich@gmail.com

ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗАЦІЯ ВИЩОЇ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ ЯК ЧИННИК ФОРМУВАННЯ ПОЛІКУЛЬТУРНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МИСТЕЦЬКОГО ПРОФІЛЮ: ІНСТИТУЦІЙНА МОДЕЛЬ

Анотація. У статті обґрунтовано теоретико-концептуальні засади моделі інтернаціоналізації вищої мистецької освіти як ключового чинника формування полікультурної професійної ідентичності майбутніх фахівців мистецького профілю. Інтернаціоналізацію розглянуто як трансформаційний механізм модернізації освітнього середовища університету, змісту навчання та ціннісно-ідентифікаційного розвитку здобувачів освіти. Вона відображає перехід від декларативного до трансформаційного типу інтернаціоналізації, результати якого проявляються через зміну ціннісно-сміслових орієнтацій здобувачів освіти, розвиток їхньої креативної суб'єктності та формування здатності діяти як носії культурної дипломатії у глобальному мистецькому просторі. Наголошено, що, незважаючи на теоретико-концептуальний характер дослідження, розроблена модель має прикладний потенціал, що зумовлює включення практичних рекомендацій для закладів вищої мистецької освіти, мистецьких факультетів, органів державного управління та креативних індустрій. Наукова новизна розвідки полягає у концептуалізації інтернаціоналізації як інституційної моделі формування полікультурної професійної ідентичності, яка поєднує освітні, культурні та управлінські механізми та може бути використана як робочий інструмент модернізації мистецької освіти України в умовах глобальних трансформацій.

Ключові слова: інтернаціоналізація вищої мистецької освіти, полікультурна професійна ідентичність, мистецька освіта, культурна дипломатія, інтернаціоналізація вдома, креативна суб'єктність, глобальний культурний простір.

Постановка проблеми. Процес інтернаціоналізації у вищій освіті XXI століття сприймається як стратегічний імператив конкурентоспроможності університетів і національних освітніх систем. Це визнають уряди, керівники закладів вищої освіти (далі – ЗВО), міжнародні організації (UNESCO, OECD,

Європейська Комісія), науковці в галузі освітньої політики, стейкхолдери глобального ринку праці та креативних індустрій тощо. Цей процес радикально трансформує саму природу професійної підготовки, формуючи генерацію фахівців, для яких полікультурна ідентичність і здатність до ефективної дії в умовах культурної поліфонії визначають їхню спроможність відповідати викликам глобалізованого світу. У сфері мистецької освіти ця трансформація набуває особливого значення, адже професійне становлення митця відбувається не через просте опанування технічних компетентностей, а через складний процес інтеграції культурних сенсів, розвиток міжкультурної комунікативної здатності та конструювання полікультурної професійної ідентичності – фундаменту творчої діяльності. Зростання кроскультурних мистецьких практик, гібридних форматів творчої взаємодії тощо зумовлюють необхідність формування у майбутніх фахівців мистецького профілю компетентностей, що виходять за межі національних освітніх стандартів і забезпечують синергію академічної, креативної та культурно-ціннісної складових їх професійної підготовки.

Відзначимо, що трансформація європейського освітнього та культурного простору зумовлює необхідність формування нових функціональних моделей у ЗВО з мистецькими підрозділами. Впровадження політик культурного розмаїття, інтенсивний розвиток кроскультурних взаємодій, цифровізація мистецької комунікації та розширення міжнародних освітніх програм перетворюють ці заклади на активних суб'єктів культурної дипломатії та міжкультурного діалогу. Наукова література недостатньо висвітлює, як саме інституційні механізми інтернаціоналізації в класичних ЗВО з мистецькими інститутами/факультетами/кафедрами впливають на становлення полікультурної професійної ідентичності майбутніх митців. Особливо це стосується українського контексту, де заклади вищої мистецької освіти мають подвійне завдання – інтегруватися в Європейський освітній простір і водночас зберігати національну культурну традицію.

Відповідно, вбачаємо потребу в обґрунтуванні такого функціонального підходу до інтернаціоналізації вищої мистецької освіти, який би забезпечував не лише академічну мобільність чи участь у міжнародних програмах, а й трансформацію особистісно-професійної ідентичності здобувачів освіти як носіїв культурної багатомірності та креативного потенціалу. Проблема ускладнюється відсутністю цілісної системної моделі управління інтернаціоналізацією вищої мистецької освіти в класичних ЗВО, яка була б орієнтована не лише на кількісні показники мобільності чи міжнародної співпраці, а й на якісні результати формування полікультурної професійної ідентичності студентів як майбутніх суб'єктів культурної дипломатії, креативних індустрій та глобального мистецького дискурсу. Отже, актуальність дослідження зумовлена необхідністю розробки інституційної моделі інтернаціоналізації вищої мистецької освіти, здатної системно забезпечувати формування полікультурної професійної ідентичності майбутніх фахівців мистецького профілю в умовах глобалізованого культурного простору.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Останні десятиліття процес інтернаціоналізації вищої освіти розглядається як системна трансформація університетів: від поодиноких програм мобільності – до інтегрованих інституційних стратегій, що охоплюють навчання, дослідження, управління та взаємодію з суспільством (Altbach, & Knight, 2007; Beelen, & de Wit, 2012; Bond, Qian, & Huang, 2003; Knight, 2012; Myhovych, 2018; Van Der Wende, & Kalvermark, 1997). У наукових працях сформовано поняттєво-категоріальний апарат (цілі, принципи, інструменти, ризики, етапи), описано концептуальні моделі «всебічної інтернаціоналізації» (*comprehensive internationalisation; whole-institution approach*), науково обґрунтовано підходи до вбудовування міжнародного та міжкультурного виміру в навчальні плани (Bond, Qian, & Huang, 2003; Deardorff, 2006; Myhovych, 2018). Значний корпус матеріалів присвячено стратегічному управлінню інтернаціоналізацією: розробці інституційних стратегій, ролі керівництва та інституційного лідерства (Van Der Wende, & Kalvermark, 1997), внутрішнім політикам забезпечення якості міжнародної освіти (Myhovych, 2018), моніторингу показників академічної мобільності (Oakley, O'Connor, 2015), розбудові міжнародних партнерств (Nowsher, Conta, & Kamak, 2024), впровадженню програм подвійних дипломів (*joint and double degrees*), розвитку цифрової (віртуальної) мобільності та транснаціонального спільного викладання (Deardorff, 2006; Janssen, & Verboord, 2015; Knight, 2012).

Паралельно розвивається міждисциплінарний напрям досліджень полікультурної компетентності та професійної ідентичності, що знайшло відображення у працях E. Barrett, B. Bolt (2019), S. Le Menestrel (2020), які розробили концептуальні моделі інтеграції культурного виміру в освітній процес та запропонували інструментарій діагностики міжкультурної компетентності. У цих та інших дослідженнях уточнюються багатовимірні структури компетентностей (когнітивна, афективна, поведінкова складові), механізми їх формування у формальних і неформальних освітніх середовищах, валідні індикатори оцінювання (саморефлексія, настанови, поведінкові патерни у кроскультурних взаємодіях, результати автентичних завдань, здатність до перспективної децентрації). Вагомий внесок у розуміння професійної й етнокультурної ідентичності як динамічного конструкту, що формується через рефлексивне дослідження, внутрішню мотивацію та інтеграцію множинних культурних належностей, здійснили Janssen, & Verboord (2015), X. Wang et al. (2021).

Дедалі більше уваги приділено ролі мистецтв у міжкультурному діалозі, функціонуванні креативних індустрій та реалізації культурної дипломатії. Дослідження M. Bagley et al. (2022), M. Biggs & H. Karlsson (2010), H. Borgdorff (2012) розкривають музичне мистецтво як потужний засіб комунікації культурних смислів, формування колективної пам'яті та професійної соціалізації, підкреслюючи його роль у трансформації ідентичності майбутніх фахівців мистецького профілю в умовах глобалізації. У царині образотворчого та візуального мистецтва значущими є напрацювання J. Elkins (2009), K. Macleod, L. Holdridge (2006), D. Throsby, K. Petetskaya (2017), які аналізують

візуальну культуру як простір конструювання ідентичностей, перетину глобального та локального, традиційного та інноваційного. M. Bagley et al. (2022) зробили вагомий внесок у дослідження креативних індустрій, висвітлюючи мистецьку освіту як простір становлення нових форм професійної ідентичності – від виконавця й продюсера до культурного підприємця та куратора міжкультурних проєктів. У контексті культурної дипломатії актуальними є праці С. Carta (2019), J. Merkel (2019) , які обґрунтовують роль мистецьких обмінів, міжнародних резиденцій і творчих колаборацій у формуванні «м'якої сили» держав та розбудові глобального культурного діалогу.

У сфері мистецької освіти наявні також ґрунтовні наукові напрацювання щодо особливостей професійної підготовки у глобалізованому контексті. Зокрема, системно досліджено специфіку підготовки музикантів і художників в умовах культурної інтеграції та міжнародної взаємодії (Lewandowska, 2022). Низка праць висвітлює вплив міжнародних колаборацій, мистецьких резиденцій, фестивалів, спільних студійних проєктів та змішаних форматів навчання на розвиток творчої автономії та професійної суб'єктності майбутніх митців (Trehub, et al, 2015; Tusheva, et al, 2021). Вагомий внесок у формування концепції педагогіки співтворчості, рефлексивних практик, менторства, студійної та ансамблевої роботи як ключових механізмів становлення професійної ідентичності у мистецькій освіті здійснили W. Gratzner, et al. (2023).

Окремий блок досліджень пов'язаний з контекстом класичних університетів, що мають інститути/факультети мистецтв у своїй структурі. Цей напрям набув особливої актуальності в останні два десятиліття, коли мистецькі підрозділи класичних ЗВО почали активніше інтегрувати практикоорієнтовані підходи та творчу діяльність у дослідницьку екосистему університету. Збірник M. Biggs та H. Karlsson (2010) окреслює настанови й *mezipractice-based / practice-led research* у мистецтві, які дозволяють поєднувати студійну роботу, перформативні результати та академічні стандарти оцінювання в університеті. Водночас E. Barrett і B. Bolt (2019) демонструють, як студійні кейси та перформанс можуть функціонувати як валідні дослідницькі результати у класичних ЗВО за наявності чітких методологічних і регуляторних процедур. Питання узгодження «подвійної логіки» – академічної публікаційно-орієнтованої та творчо-практичної – знаходять своє відображення в роботах щодо *performance-based research funding systems (PRFS)*, де порівнюються моделі оцінювання мистецьких результатів у різних країнах і пропонуються механізми їх коректного врахування в університетських системах якості Throsby, Petetskaya (2017), Throsby, Zednik (2011).

Інтеграція мистецьких програм у загальноуніверситетські стратегії інтернаціоналізації розглянуто у сучасних зарубіжних дослідженнях як ключовий чинник посилення глобальної конкурентоспроможності університетів. S. Janssen та M. Verboord (2015) доводять, що мистецькі факультети формують унікальні канали транскультурної взаємодії через участь у глобальних творчих мережах та культурних інституціях. S. Le

Menestrel (2020) аналізує мистецьку мобільність як форму культурної циркуляції, що сприяє розвитку міжнародних академічних партнерств та інституційного позиціонування університетів. У роботах К. Oakley та J. O'Connor (2015) креативні індустрії розглядаються як стратегічний ресурс інтернаціоналізації, що поєднує освітні, економічні та культурні виміри через міжнародні мистецькі проекти, фестивалі та освітні колаборації. М. Van Der Wende (1997) окреслює роль мистецьких програм як платформ глобального культурного діалогу, що дозволяють університетам розширювати свій міжнародний вплив шляхом реалізації трансдисциплінарних ініціатив та участі у світових креативних екосистемах.

Результати здійсненого огляду засвідчують, що попри зростаючий інтерес дослідників до проблематики інтернаціоналізації вищої освіти у розрізі формування полікультурної компетентності, в сучасному науковому дискурсі спостерігається дефіцит комплексних досліджень, які б інтегрували ці два концептуальні напрями в контексті специфіки вищої мистецької освіти. Більшість наукових розвідок сфокусовано на загальнотеоретичних аспектах інтернаціоналізації ЗВО або методичних питаннях полікультурного виховання, залишаючи поза увагою інституційно-управлінський вимір цих процесів. Саме тому ця наукова розвідка, ґрунтуючись на сучасних теоретико-методологічних підходах до інтернаціоналізації вищої освіти та формування полікультурної професійної компетентності, водночас зосереджує увагу на інституційно-функціональних механізмах (організаційній моделі) у класичних ЗВО з мистецькими інститутами / факультетами, що становить її наукову новизну та практичну значущість.

Мета статті полягає у науковому обґрунтуванні та розробці комплексної моделі інтернаціоналізації вищої мистецької освіти в класичних університетах, яка поєднує інституційно-управлінський, змістово-курикулумний, середовищно-комунікативний, цифрово-мобільнісний та професійно-ідентифікаційний виміри та спрямована на формування полікультурної професійної ідентичності майбутніх фахівців музичного та образотворчого мистецтва. Запропонована модель адаптована до українського контексту вищої освіти в умовах воєнних і поствоєнних трансформацій та має прикладний потенціал для впровадження управлінських рішень, модернізації освітнього середовища й інтеграції мистецьких університетів у глобальний культурно-освітній простір.

Виклад основного матеріалу дослідження. На відміну від існуючих підходів, які трактують інтернаціоналізацію переважно як сукупність зовнішніх академічних практик або індикатор міжнародної активності ЗВО, пропонується в цій розвідці підхід виходить із необхідності розуміння цього феномену як структуроутворювального чинника модернізації вищої мистецької освіти, що впливає на зміст навчання, організацію освітнього середовища, управлінські процеси та професійно-особистісний розвиток здобувачів. Відповідно, інтернаціоналізація розглядається не лише як стратегічна мета, а як динамічна модель, що має конкретні механізми впровадження, структурні рівні реалізації та вимірювані результати у площині

формування культурної суб'єктності та глобальної конкурентоспроможності майбутніх митців. Виходячи з цього, авторський підхід ґрунтується на розумінні інтернаціоналізації вищої мистецької освіти як багатовимірного процесу трансформації університетського середовища, що відбувається одночасно на інституційному, освітньо-змістовому, середовищному, цифровому та професійно-ідентифікаційному рівнях. На відміну від традиційних моделей, які трактують інтернаціоналізацію переважно як зовнішню активність університету, запропонований підхід розглядає її як інтегральний механізм формування полікультурної професійної ідентичності майбутніх митців через структурну зміну управління, змісту освіти, форм творчої взаємодії та каналів професійної реалізації.

Відповідно, в цьому дослідженні інтернаціоналізація представлена у п'яти взаємопов'язаних вимірах: 1) *інституційно-управлінський вимір* – охоплює організаційні структури, управлінські моделі, політики та механізми ухвалення рішень, що забезпечують стратегічне впровадження інтернаціоналізації; 2) *змістово-курикулемний вимір* – включає оновлення навчальних планів, упровадження міжнародних освітніх стандартів, інтеграцію глобального мистецького контексту та культурно-порівняльних компонентів у навчальні дисципліни; 3) *середовищно-комунікативний вимір* – передбачає формування мультикультурного освітнього середовища, розвиток міжфакультетної взаємодії, міжнародних творчих спільнот та студентсько-викладацьких мереж; 4) *цифрово-мобільнісний вимір* – охоплює впровадження віртуальної мобільності, дистанційних міжнародних колаборацій, цифрових мистецьких платформ і віртуальних студій як альтернативи або доповнення фізичній мобільності; 5) *професійно-ідентифікаційний вимір* – визначає вплив інтернаціоналізації на трансформацію професійних настанов, культурної самоідентифікації, художньої суб'єктності та здатності діяти у глобальному мистецькому просторі. Інтеграція цих вимірів дозволяє розглядати інтернаціоналізацію не як окремий напрям діяльності ЗВО, а як цілісну систему, що визначає нову парадигму підготовки митця як носія полікультурної професійної ідентичності та агента культурної дипломатії.

Розкриємо ці виміри детальніше, спираючись на результати комплексного аналізу із залученням низки підходів. Системний підхід дозволив розглядати інтернаціоналізацію як інтегровану екосистему, де кожен рівень університетського управління формує механізми впливу на професійну ідентичність здобувачів освіти. Культурологічний підхід забезпечив інтерпретацію інтернаціоналізації як процесу міжкультурного діалогу, у якому ключовим є творче переосмислення зовнішніх моделей відповідно до контексту українського мистецтва. Інституційний підхід структурував цей процес як систему управлінських рішень, нормативно-правових механізмів та стратегій партнерської взаємодії. Структурне моделювання представило ці компоненти як взаємопов'язані виміри, спрямовані на формування полікультурної професійної ідентичності майбутніх митців.

Інституційно-управлінський вимір розглядає інтернаціоналізацію вищої мистецької освіти у класичних ЗВО як багаторівневий управлінський процес.

Він охоплює інституційні, факультетські та програмні виміри і реалізується через взаємодію органів управління, академічних структур і творчих спільнот. У цьому дослідженні ми пропонуємо концептуальну управлінську рамку, яка розглядає інтернаціоналізацію як інтегровану модель інституційного розвитку. У межах цієї моделі мистецькі підрозділи виступають активними агентами глобальної культурної взаємодії. На інституційному рівні інтернаціоналізація реалізується через стратегічне планування, формування нормативної бази, укладання міжнародних договорів, розбудову партнерств з університетами, культурними інституціями та креативними індустріями. Факультетський рівень забезпечує адаптацію цих стратегічних цілей до специфіки мистецьких освітніх програм, створює інструменти міжфакультетської та міжкафедральної координації, що дозволяє інтегрувати освітній процес із дослідницькими і творчими практиками у міжнародному контексті. На програмному рівні здійснюється безпосереднє впровадження інтернаціоналізованого змісту освіти через оновлення навчальних планів, залучення іноземних викладачів, реалізацію спільних студійних проєктів, віртуальних майстер-класів та творчих колаборацій. Запропонована управлінська модель передбачає не лише вертикальну (рівні ректорат–факультет–кафедра), а й горизонтальну взаємодію між мистецькими, гуманітарними та технічними підрозділами університету, що дозволяє формувати кросдисциплінарні освітні траєкторії та забезпечує середовище розвитку полікультурної професійної ідентичності.

Змістово-курикулумний вимір проявлено у цілеспрямованій трансформації навчальних планів, які виходять за межі локальних академічних стандартів і вибудовуються на засадах глобальної мистецької парадигми. У межах цього виміру інтернаціоналізація розглядається як процес переосмислення змісту освіти через включення міжнародних художніх традицій, порівняльно-культурних компонентів, моделей кроскультурного аналізу, практик інтеркультурної інтерпретації музичних, сценічних і візуально-образотворчих творів. У запропонованій моделі курикулум інтернаціоналізується шляхом інтеграції дисциплін, що охоплюють аналіз глобальних мистецьких процесів, включенням модулів із культурної дипломатії, креативної економіки, цифрового мистецтва, аудіовізуального виробництва й артменеджменту, залученням іноземних викладачів і практиків до розробки та викладання освітніх компонентів. Важливою характеристикою є не просто доповнення національного змісту міжнародними елементами, а створення багатовимірного курикулуму, який поєднує локальну мистецьку традицію з глобальним культурним контекстом, стимулює розвиток критичної мистецької свідомості та сприяє формуванню гнучкої творчої ідентичності. Такий підхід забезпечує виховання митців не лише як виконавців або носіїв національної культурної спадщини, а як активних суб'єктів глобального художнього діалогу, здатних адаптувати свої практики до різних культурних контекстів і професійних вимог міжнародного ринку мистецтва. Інтернаціоналізований курикулум розглядаємо як інструмент формування полікультурної компетентності, що розширює творчу перспективу студента та

сприяє опануванню ним міжнародних стандартів художньої майстерності, академічної мобільності й творчої автономії.

Відзначаємо, що системне впровадження інтернаціоналізації у мистецьку освіту потребує науково обґрунтованого індикаторного інструментарію, здатного фіксувати не лише кількісні параметри міжнародної активності, а насамперед якісні зміни у професійно-особистісному розвитку здобувачів освіти. В основу цього дослідження покладено авторську класифікацію індикаторів, що охоплює *когнітивний, афективний, поведінковий та рефлексивний компоненти полікультурної професійної ідентичності*. *Когнітивні індикатори* відображають рівень усвідомлення студентами глобального культурного контексту, знання мистецьких традицій різних цивілізацій та здатність до критичної інтерпретації художніх явищ у порівняльній перспективі. *Афективний компонент* проявляється у толерантності, емпатії, культурній чутливості та відкритості до творчої взаємодії з представниками інших культур. *Поведінкові індикатори* включають участь студентів у міжнародних творчих проєктах, колабораціях, фестивалях, віртуальних резиденціях і спільних мистецьких лабораторіях, що свідчить про практичну здатність до міжкультурної комунікації. *Рефлексивний компонент* полягає у здатності здобувачів усвідомлювати власну професійну ідентичність як мультикультурну, здійснювати самоаналіз творчого досвіду, інтегрувати національні ідентифікаційні маркери у глобальний мистецький дискурс.

В межах названого виміру уваги потребує і концепція «інтернаціоналізація вдома», яка в контексті вищої мистецької освіти набуває специфічного значення засобу інтеграції міжнародного виміру у щоденну навчальну практику без необхідності фізичної мобільності та реалізується через інтернаціоналізований курикулум (порівняльне вивчення художніх традицій світу, культурологічні модулі, аналіз глобальних мистецьких трендів, міжкультурна інтерпретація творів) та студійні практики, що моделюють міжнародне творчо-комунікативне середовище. Такий підхід забезпечує досвід міжкультурної взаємодії через цифрові платформи, міжнародні менторські програми, спільні онлайн-проєкти та моделювання міжкультурних виконавських практик, що сприяє формуванню полікультурної професійної ідентичності та розвитку когнітивної гнучкості, креативної адаптивності й емоційно-комунікативної компетентності.

Середовищно-комунікативний вимір охоплює процес формування інтеркультурного освітнього середовища, яке сприяє взаємодії студентів, викладачів, художніх практиків та міжнародних партнерів як учасників єдиної творчої мережі. У межах цього виміру інтернаціоналізація функціонує не лише як освітня стратегія, а як динамічне середовище комунікації, співтворчості та культурного обміну. Формування такого середовища здійснюється шляхом побудови відкритого комунікативного простору, інтегрованого у міжнародні мистецькі мережі, резиденції, фестивальні платформи, студентські обміни та творчі лабораторії, де домінують горизонтальні зв'язки та кросдисциплінарна взаємодія.

Важливою характеристикою виміру є трансформація університету від традиційного закладу освіти до культурно-комунікаційної екосистеми, що поєднує академічну, творчу та соціокультурну складові. Формування мультикультурного середовища відбувається через спільні мистецькі практики, інтерактивні студійні заняття з іноземними менторськими групами, участь студентів у міжнародних творчих ком'юніті, кураторство виставкових і перформативних проєктів. У цьому контексті середовище виступає не зовнішнім фоном освітнього процесу, а структуроутворювальним чинником, що безпосередньо впливає на формування полікультурної професійної ідентичності здобувачів освіти. Через взаємодію, комунікативний досвід, участь у міжнародних групових формах творчості відбувається трансформація професійної самосвідомості студента з локально орієнтованої на глобально адаптивну, що є ключовою ознакою сучасного фахівця у сфері мистецтва.

Цифрово-мобільнісний вимір репрезентує формат міжнародної взаємодії, у якому цифрові технології виступають не лише інструментом комунікації, але й середовищем художньої творчості, професійного самовираження та інституційної міжнародної присутності. Відповідно, інтернаціоналізація набуває віртуально-мережевої форми, що дозволяє інтегрувати здобувачів і викладачів у глобальні мистецькі екосистеми незалежно від фізичних кордонів, часових обмежень або політичних бар'єрів. Авторський підхід трактує цифрову мобільність як інструмент формування нової «віртуальної мистецької суб'єктності», яка проявляється через участь у міжнародних онлайн-курсах, цифрових студіях звукозапису, мультимедійних лабораторіях, платформах для колективного кураторства, віртуальних галереях, міжнародних майстер-класах, дистанційних мистецьких фестивалях та хмарних просторах творчих колаборацій.

Таке цифрове середовище перестає бути допоміжним компонентом освітнього процесу і трансформується у повноцінний простір творчого самопрояву, де здобувачі не лише отримують знання, але й практично реалізують міжнародні мистецькі проєкти, взаємодіють з глобальними аудиторіями, формують власний цифровий професійний профіль, презентують креативний продукт і беруть участь у міжнародних конкурсах та резиденціях у форматі online. Важливим аспектом цифрово-мобільнісного виміру є автономність студента як творчої особистості, яка здобуває можливість самостійного експорту культурного продукту у міжнародний простір, тим самим формуючи власну мистецьку суб'єктність.

Інституційна реалізація цього виміру передбачає створення цифрової інфраструктури ЗВО, розробку моделей віртуальної мобільності, нормативне забезпечення авторського права та управління результатами міжнародної цифрової творчості. Цей вимір суттєво впливає на формування полікультурної професійної ідентичності, оскільки саме у цифровому середовищі студент починає позиціонувати себе як учасник глобального творчого простору, адаптується до транснаціональних стандартів художньої комунікації та опановує нові формати мистецького самовираження, що визначають його конкурентоспроможність на міжнародному рівні. Авторська модель

передбачає також використання цифрових студій звукозапису, мультимедійних лабораторій та онлайн-платформ для колективного кураторства мистецьких проєктів як інструментів формування глобального культурно-освітнього простору. Цифрові формати не є лише альтернативою фізичній мобільності, а виступають самостійним середовищем формування нових форм художньої суб'єктності, дозволяючи студентам здійснювати транснаціональну творчу діяльність, взаємодіяти з митцями та викладачами з різних країн, створювати спільні креативні продукти та презентувати їх у глобальному медійному просторі. Інституційне управління цим процесом потребує визначення технічних, правових та етичних стандартів, розробки механізмів підтримки студентів у цифровому середовищі, забезпечення авторського права на результати міжнародної творчої співпраці, а також упровадження цифрових індикаторів якості мистецької підготовки.

Професійно-ідентифікаційний вимір відображає глибинний вплив міжнародних освітніх практик на формування внутрішнього професійного «Я» майбутнього митця, трансформацію його ціннісних орієнтацій, креативної самосвідомості та здатності до культурного самопозиціонування у глобальному мистецькому просторі. У цьому вимірі інтернаціоналізація розглядається як особистісно-професійна динаміка, проявлена через переосмислення здобувачем власної творчої ідентичності крізь призму міжкультурного діалогу та усвідомлення себе як суб'єкта глобального креативного поля. Авторська концепція виходить з положення, що саме інтернаціоналізація стає ключовим чинником професійної соціалізації митця XXI століття, формуючи новий тип творчої особистості – носія полікультурної компетентності, здатного до адаптивної інтеграції у різні художні традиції, культурні коди і символічні системи.

У цьому вимірі відбувається трансформація професійних настанов здобувача – від національно-орієнтованого виконавця чи художника до глобального культурного діяча, здатного поєднувати етнокультурну автентичність із міжнародною проєктною мобільністю, творчою автономією та інноваційною художньою практикою. Формування такої ідентичності активізується через участь здобувачів у міжнародних мистецьких проєктах, резиденціях, фестивалях і транскультурних творчих мережах. Саме там виникають умови для особистісного самопрояву, рефлексії професійних ролей, взаємного розпізнавання цінностей і культурних відмінностей. У цій взаємодії відбувається закріплення нових моделей професійної поведінки, розвиток емоційної компетентності, здатності до міжкультурної комунікації, самопрезентації та креативного лідерства.

Отже, професійно-ідентифікаційний вимір є кульмінаційним етапом процесу інтернаціоналізації, у межах якого відбувається інтеграція інституційних, курикулумних, середовищних і цифрово-мобільнісних компонентів у єдину систему становлення митця як полікультурної особистості. Результатом цього процесу стає формування генерації фахівців мистецької сфери, здатних діяти як культурні дипломати, креативні

підприємці, куратори глобальних мистецьких процесів і носії ціннісного діалогу між культурами.

Підкреслимо, що хоча наше дослідження є переважно теоретико-концептуальним і зосереджене на первинній концептуалізації інституційної моделі інтернаціоналізації вищої мистецької освіти в освітньо-ідентифікаційному аспекті, наголошуємо на доцільності включення практичних рекомендацій. Обґрунтовуємо цей крок тим, що, по-перше, будь-яка теоретична модель набуває наукової цінності лише через потенціал її імплементації в реальну освітню практику. По-друге, специфіка вищої мистецької освіти вимагає не лише концептуального осмислення процесів інтернаціоналізації, але й конкретизації механізмів їх упровадження на рівні університетського управління, освітніх програм, педагогічних практик та інституційних партнерств. По-третє, розроблена модель має стати не абстрактною концептуальною схемою, а робочим інструментом для різних стейкхолдерів освітнього процесу – відадміністраторів університетів до викладачів, студентів, державних регуляторів і представників креативних індустрій. Тому теоретичні висновки були екстрапольовані у вигляді практичних рекомендацій.

Для закладів вищої мистецької освіти: прогнозуємо впровадження інституційної моделі інтернаціоналізації як комплексного стратегічного документу інституційного розвитку, що структурно охоплює п'ять взаємопов'язаних компонентів: управлінський (інституційна політика, стратегічне планування, міжнародні партнерства), змістовий (інтернаціоналізація курикулуму, інтеграція глобальних мистецьких практик, міжкультурна педагогіка), середовищний (створення полікультурного освітнього простору, академічна мобільність), технологічний (цифрова інфраструктура віртуальної взаємодії, онлайн-платформи творчої колаборації) та ідентифікаційний (траєкторії формування полікультурної професійної ідентичності студентів-митців, рефлексивні практики самореалізації у глобальному культурному просторі).

Для мистецьких факультетів: вбачаємо за доцільне імплементувати системну інституційну стратегію інтернаціоналізації освітніх програм, що передбачає інтеграцію інтернаціоналізованого курикулуму з урахуванням глобальних мистецьких практик і транснаціональних культурних дискурсів, розширення мережі міжнародних партнерств із провідними мистецькими університетами Європи, Азії та Америки, організацію віртуальних міжнародних творчих студій на базі цифрових платформ співпраці, а також створення системи міжнародних творчих резиденцій, які забезпечують студентам досвід іммерсивного занурення у полікультурне мистецьке середовище та сприяють формуванню їхньої транснаціональної професійної ідентичності.

Для державних органів управління освітою та культурою: вбачаємо стратегічну необхідність інституційної підтримки політики інтернаціоналізації вищої мистецької освіти як невід'ємної складової національної культурної дипломатії та м'якої сили держави в глобальному культурному просторі. Це

передбачає, по-перше, формування комплексної нормативно-правової бази, що регулює процеси визнання транснаціональних освітніх траєкторій та інтернаціональних кваліфікацій у сфері мистецтва; по-друге, створення національної платформи координації міжнародної співпраці мистецьких закладів вищої освіти з провідними світовими університетами, культурними інституціями та креативними хабами, що забезпечить синергетичний ефект інтернаціоналізації як на рівні окремих інституцій, так і системи мистецької освіти загалом.

Для креативних індустрій та професійних мистецьких спільнот: стратегічно важливим називаємо розвиток багаторівневого партнерства з університетами мистецького профілю для створення інтегрованих платформ професійного становлення та транснаціональної соціалізації майбутніх фахівців мистецької сфери. Це передбачає, по-перше, формування спільних інституційних механізмів підтримки талановитої молоді через систему міжнародних грантових програм, конкурсів і стипендій, що забезпечують фінансову спроможність для реалізації інноваційних творчих проєктів у глобальному контексті; по-друге, створення мережі транснаціональних креативних резиденцій як просторів інтенсивної міжкультурної взаємодії та формування професійних зв'язків у міжнародному мистецькому середовищі.

Висновки і перспективи подальших розвідок. У результаті здійсненого дослідження твердимо, що інтернаціоналізація вищої мистецької освіти є не лише зовнішнім напрямом університетської політики, а системоутворювальним чинником трансформації освітнього середовища, змісту навчання та професійної самосвідомості майбутніх фахівців мистецького профілю. Цей процес виступає каталізатором формування полікультурної професійної ідентичності, що забезпечує здатність майбутнього митця функціонувати у глобальному культурно-освітньому просторі, поєднуючи національну мистецьку традицію з міжнародними стандартами творчості, комунікації та культурної взаємодії.

Запропонована інституційна модель обґрунтовує інтернаціоналізацію вищої мистецької освіти як багатокомпонентний процес, що реалізується через взаємодію п'яти взаємопов'язаних вимірів: *інституційно-управлінського, змістово-курикулумного, середовищно-комунікативного, цифрово-мобільного та професійно-ідентифікаційного*. Кожен з цих вимірів виконує специфічну функцію у формуванні полікультурної компетентності та ціннісно-рефлексивної позиції студента: від організаційно-нормативного забезпечення та модернізації змісту освіти – до створення мультикультурного середовища, цифрових платформ мобільності та конструювання індивідуальних ідентифікаційних траєкторій. Концептуалізація моделі дозволяє говорити, що інтеграція зазначених вимірів у єдину інституційну систему забезпечує перехід від декларативного до трансформаційного типу інтернаціоналізації, коли її результати проявляються не лише у кількісних показниках міжнародної активності, а у змінах професійної свідомості, творчої самопрезентації та глобальної мобільності майбутніх митців.

Практична значущість дослідження полягає у можливості застосування розробленої моделі інтернаціоналізації вищої мистецької освіти на різних рівнях освітньої системи. Зокрема, результати можуть бути імplementовані для стратегічного удосконалення університетських політик інтернаціоналізації, системної модернізації навчальних планів мистецьких спеціальностей, впровадження інноваційних систем моніторингу та оцінювання динаміки формування полікультурної професійної ідентичності здобувачів вищої мистецької освіти у процесі їхньої академічної та творчої соціалізації тощо. Теоретико-методологічні висновки дослідження формують концептуальну основу для подальших емпіричних розвідок у царині інтернаціоналізації вищої мистецької освіти, зокрема щодо лонгітюдного моделювання професійних траєкторій випускників ЗВО мистецького профілю у глобальному культурному просторі, дослідження впливу полікультурного освітнього середовища на формування інноваційного мислення та транскультурної креативності майбутніх митців у контексті сучасних викликів глобалізованого культурного ландшафту та інше.

Перспективним напрямом подальших наукових розвідок вбачаємо емпіричну верифікацію запропонованої моделі шляхом застосування психометричних інструментів для вимірювання рівня полікультурної професійної ідентичності студентів мистецьких спеціальностей. Доцільним називаємо і дослідження впливу цифрової мобільності на трансформацію креативної суб'єктності, порівняльний аналіз моделей інтернаціоналізації в українських та європейських університетах, вивчення траєкторій професійної адаптації випускників мистецьких програм у глобальних креативних індустріях. Важливим напрямом продовження роботи називаємо також створення методології трансферу результатів інтернаціоналізації у сферу культурної дипломатії та соціокультурного розвитку громад.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*. No. 11(3–4). P. 290–305. DOI: <https://doi.org/10.1177/1028315307303542>.

Beelen, J., & de Wit, H. (2012). Internationalization revisited: New dimensions in the internationalisation of higher education [monograph]. Center for Applied Research on Economics and Management. 153 p.

Bond, S., Qian, J., & Huang, J. (2003). The role of faculty in internationalizing the undergraduate curriculum and classroom experience. *CBIE Research Report*. No. 8. P. 1–19.

Knight, J. (2012). Concepts, rationales, and interpretive frameworks in the internationalization of higher education. In Deardorff, D. (Ed.). *The SAGE handbook of intercultural competence*. P. 27–42. SAGE Publications.

Myhovich, I. (2018). Redefining the system of higher education in Ukraine within the context of the internationalization process: Practical rationale. *Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology*. No.70(170). P. 36–39.

Van Der Wende, M., & Kalvermark, T. (1997). Missing links: The relationship between national policies for internationalization and those for higher education in general. In *National policies for the internationalization of higher education in Europe*. P. 10–31).

Deardorff, D. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of Studies in International Education*. No. 10(3). P. 241–266.

Oakley, K., & O'Connor, J. (2015). The Routledge companion to the cultural industries [monograph]. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315725437>.

Nowsher, M., Conta, C., & Kamak, R. (2024). Cultural diplomacy in an interactive world. URL: https://www.researchgate.net/publication/385698490_Cultural_Diplomacy_in_an_Interactive_World.

Janssen, S., & Verboord, M. (2015). Cultural mediators and gatekeepers. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. No. 5. P. 440–446. URL: <https://repub.eur.nl/pub/78003/>.

Barrett, E., & Bolt, B. (2019). Practice as research: Approaches to creative arts enquiry [monograph]. Bloomsbury. URL: <https://www.bloomsbury.com/us/practice-as-research-9781501357954/bloomsbury.com>.

Le Menestrel, S. (2020). Lives in music: Mobility and change in a global context [монографія]. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429434204>

Wang, X., Wei, Y., Heng, L., & McAdams, S. (2021). A cross-cultural analysis of the influence of timbre on affect perception in Western classical and Chinese traditions. *Frontiers in Psychology*. No. 12. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.732865>.

Bagley, M. J. O., et al. (2022). The evolution of niche: Variety in knowledge networks in the global music industry. *Industry and Innovation*. No. 29(9). C. 1206–1234. DOI: <https://doi.org/10.1080/13662716.2021.2007758>.

Biggs, M., & Karlsson, H. (2010). The Routledge companion to research in the arts [монографія]. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203841327>.

Borgdorff, H. (2012). The conflict of the faculties: Perspectives on artistic research and academia [monograph]. Leiden University Press.

Elkins, J. (2009). Artists with PhDs: On the new doctoral degree in studio art [монографія]. New Academia Publishing.

Macleod, K., & Holdridge, L. (2006). Thinking through art: Reflections on art as research [monograph]. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203819869>.

Throsby, D., & Petetskaya, K. (2017). Making art work: An economic study of professional artists in Australia [monograph]. Macquarie University. URL: https://www.researchgate.net/publication/377222873_MAKING_ART_WORK_An_Economic_Study_of_Professional_Artists_in_Australia

Carta, C. (2019). Cultural diplomacy in Europe: Between the domestic and the international. URL: https://www.researchgate.net/publication/333982197_Cultural_Diplomacy_in_Europe_Between_the_Domestic_and_the_International.

Merkel, J. (2019). Creative justice. *Cultural Sociology*. DOI: <https://doi.org/10.1177/1367549418764056>.

Throsby, D., & Zednik, A. (2011). Multiple job-holding and artistic careers: Some empirical evidence. *Journal of Cultural Economics*. No. 35(2). C. 111–131. DOI: <https://doi.org/10.1080/09548963.2011.540809>.

Lewandowska, K. (2022). Academic research evaluation in artistic disciplines: The arts in performance-based research funding systems. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. No. 47(12). C. 2144–2160. DOI: <https://doi.org/10.1080/02602938.2021.1893651>.

Trehub, S. E., Becker, J., & Morley, I. (2015). Cross-cultural perspectives on music and musicality. *Philosophical Transactions of the Royal Society B*. No. 370(1664). DOI: <https://doi.org/10.1098/rstb.2014.0096>.

Tusheva, V., Guba, A., Kalina, K., & Temchenko, O. (2021). Culturological approach as a conceptual basis for renewing modern higher pedagogical education. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. № 12(1). P. 154–160. URL: <https://jett.labosfor.com/index.php/jett/article/view/505>.

Gratzer, W., Grosch, N., Präger, U., & Scheibhofer, S. (2023). The Routledge handbook of music and migration: Theories and methodologies [monograph]. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003309437>.

REFERENCES

Altbach, P. G., & Knight, J. (2007). The internationalization of higher education: Motivations and realities. *Journal of Studies in International Education*. No. 11(3–4). P. 290–305. DOI: <https://doi.org/10.1177/1028315307303542>.

Beelen, J., & de Wit, H. (2012). Internationalization revisited: New dimensions in the internationalisation of higher education [monograph]. Center for Applied Research on Economics and Management. 153 p.

Bond, S., Qian, J., & Huang, J. (2003). The role of faculty in internationalizing the undergraduate curriculum and classroom experience. *CBIE Research Report*. No. 8. P. 1–19.

Knight, J. (2012). Concepts, rationales, and interpretive frameworks in the internationalization of higher education. In Deardorff, D. (Ed.). *The SAGE handbook of intercultural competence*. P. 27–42. SAGE Publications.

Myhovich, I. (2018). Redefining the system of higher education in Ukraine within the context of the internationalization process: Practical rationale. *Science and Education a New Dimension: Pedagogy and Psychology*. No.70(170). P. 36–39.

Van Der Wende, M., & Kalvermark, T. (1997). Missing links: The relationship between national policies for internationalization and those for higher education in general. In *National policies for the internationalization of higher education in Europe*. P. 10–31).

Deardorff, D. (2006). Identification and assessment of intercultural competence as a student outcome of internationalization. *Journal of Studies in International Education*. No. 10(3). P. 241–266.

Oakley, K., & O'Connor, J. (2015). The Routledge companion to the cultural industries [monograph]. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781315725437>.

Nowsher, M., Conta, C., & Kamak, R. (2024). Cultural diplomacy in an interactive world. URL: https://www.researchgate.net/publication/385698490_Cultural_Diplomacy_in_an_Interactive_World.

Janssen, S., & Verboord, M. (2015). Cultural mediators and gatekeepers. *International Encyclopedia of the Social & Behavioral Sciences*. No. 5. P. 440–446. URL: <https://repub.eur.nl/pub/78003/>.

Barrett, E., & Bolt, B. (2019). Practice as research: Approaches to creative arts enquiry [monograph]. Bloomsbury. URL: <https://www.bloomsbury.com/us/practice-as-research-9781501357954/bloomsbury.com>.

Le Menestrel, S. (2020). Lives in music: Mobility and change in a global context [монографія]. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780429434204>

Wang, X., Wei, Y., Heng, L., & McAdams, S. (2021). A cross-cultural analysis of the influence of timbre on affect perception in Western classical and Chinese traditions. *Frontiers in Psychology*. No. 12. DOI: <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2021.732865>.

Bagley, M. J. O., et al. (2022). The evolution of niche: Variety in knowledge networks in the global music industry. *Industry and Innovation*. No. 29(9). C. 1206–1234. DOI: <https://doi.org/10.1080/13662716.2021.2007758>.

Biggs, M., & Karlsson, H. (2010). The Routledge companion to research in the arts [монографія]. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203841327>.

Borgdorff, H. (2012). The conflict of the faculties: Perspectives on artistic research and academia [monograph]. Leiden University Press.

Elkins, J. (2009). Artists with PhDs: On the new doctoral degree in studio art [монографія]. New Academia Publishing.

Macleod, K., & Holdridge, L. (2006). Thinking through art: Reflections on art as research [monograph]. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9780203819869>.

Throsby, D., & Petetskaya, K. (2017). Making art work: An economic study of professional artists in Australia [monograph]. Macquarie University. URL: https://www.researchgate.net/publication/377222873_MAKING_ART_WORK_An_Economic_Study_of_Professional_Artists_in_Australia

Carta, C. (2019). Cultural diplomacy in Europe: Between the domestic and the international. URL: https://www.researchgate.net/publication/333982197_Cultural_Diplomacy_in_Europe_Between_the_Domestic_and_the_International.

Merkel, J. (2019). Creative justice. *Cultural Sociology*. DOI: <https://doi.org/10.1177/1367549418764056>.

Throsby, D., & Zednik, A. (2011). Multiple job-holding and artistic careers: Some empirical evidence. *Journal of Cultural Economics*. No. 35(2). C. 111–131. DOI: <https://doi.org/10.1080/09548963.2011.540809>.

Lewandowska, K. (2022). Academic research evaluation in artistic disciplines: The arts in performance-based research funding systems. *Assessment & Evaluation in Higher Education*. No. 47(12). C. 2144–2160. DOI: <https://doi.org/10.1080/02602938.2021.1893651>.

Trehub, S. E., Becker, J., & Morley, I. (2015). Cross-cultural perspectives on music and musicality. *Philosophical Transactions of the Royal Society B*. No. 370(1664). DOI: <https://doi.org/10.1098/rstb.2014.0096>.

Tusheva, V., Guba, A., Kalina, K., & Temchenko, O. (2021). Culturological approach as a conceptual basis for renewing modern higher pedagogical education. *Journal for Educators, Teachers and Trainers*. № 12(1). P. 154–160. URL: <https://jett.labosfor.com/index.php/jett/article/view/505>.

Gratzer, W., Grosch, N., Präger, U., & Scheiblhöfer, S. (2023). The Routledge handbook of music and migration: Theories and methodologies [monograph]. Routledge. DOI: <https://doi.org/10.4324/9781003309437>.

INTERNATIONALIZATION OF HIGHER ARTS EDUCATION AS A FACTOR IN FORMING POLYCULTURAL PROFESSIONAL IDENTITY OF FUTURE ARTS PROFESSIONALS: AN INSTITUTIONAL MODEL

Iryna MYHOVYCH

Doctor of Sciences (in Pedagogy), Professor,
Director of the Institute of International Education
State Institution «Luhansk Taras Shevchenko National University»,
Poltava, Ukraine
ORCID: 0000-0003-0060-5387,
e-mail: irina.migovich@gmail.com

Abstract. The article provides a comprehensive theoretical and conceptual substantiation of an innovative internationalization model for higher arts education, positioning it as a pivotal determinant in cultivating the polycultural professional identity of prospective arts professionals. The proposed model conceptualizes internationalization not merely as an administrative or organizational phenomenon, but rather as a transformational mechanism that fundamentally reconfigures the university's educational environment, reconceptualizes curriculum content through intercultural pedagogical frameworks, and catalyzes the value-identity development trajectories of students within a globalized artistic paradigm. The model articulates a paradigmatic shift from declarative forms of internationalization – characterized by superficial institutional partnerships and nominal cultural exchange – toward transformational internationalization, wherein demonstrable outcomes manifest through substantive reconstitution of students' value-semantic orientations, systematic cultivation of their creative agency and autonomous artistic subjectivity, and enhanced capacity to function as effective agents of cultural diplomacy within transnational and transcultural artistic networks. It merits emphasis that, notwithstanding the predominantly theoretical-conceptual orientation of this scholarly inquiry, the elaborated model possesses considerable applied epistemological and operational utility, thereby warranting the integration of empirically-grounded practical recommendations tailored for higher arts education institutions, specialized arts faculties within comprehensive universities, governmental educational authorities, and stakeholders within creative and cultural

industries. The scientific novelty and theoretical contribution of this research resides in its systematic conceptualization of internationalization as a holistic institutional model for nurturing polycultural professional identity formation – a model that synergistically integrates educational, cultural, and managerial mechanisms within a unified theoretical framework – and which demonstrates significant potential as a pragmatic instrumental tool for advancing the strategic modernization of Ukraine's arts education system amid contemporary global transformations and geopolitical reconfigurations.

Keywords: Internationalization of Higher Arts Education, Polycultural Professional Identity, Arts Education, Cultural Diplomacy, Internationalization-At-Home, Creative Agency, Global Cultural Space.

Стаття надійшла до редакції 26.08.2025р.

Стаття прийнята до друку після рецензування 11.09.2025 р.